

Til Kunnskapsdepartementet v/ Annette Skalde og Utdanningsdirektoratet ved Dag Johnsen

Fra Østlandssamarbeidet, ved kompetansegruppa (fylkesopplæringssjef / direktør vgo)

Saksbehandler: Unn Ribe, Østlandssamarbeidets sekretariat,

e-post: unn.ribe@akershus-fk.no Tlf 22 05 54 66, mobil tlf 924 67 519.

Vår dato: 17.11.2014. Jrn.nr 2012/ 3341 – 24.

Oppfølging av sak 32/2014 i kompetansegruppas møte 04.11.2014,

Voksenopplæring – innspill til kommende stortingsmelding

Innspill fra Østlandssamarbeidet i forbindelse med utarbeidelse av Stortingsmelding «Livslang læring og utenforskap»

Under landskonferansen for voksnes læring i Kirkenes 1. – 3. september i år presenterte Kunnskapsdepartementet (KD) ved Anette Skalde arbeidet med Stortingsmelding om «Livslang læring og utenforskap» (legges fram i 2015). Både KD og Utdanningsdirektoratet, ved Dag Johnsen, oppfordret fylkeskommunene til å komme med innspill. Østlandssamarbeidet ved kompetansegruppa (fylkesopplæringssjefene) vil ta i mot oppfordringene og ønsker å peke på noen problemstillinger som Stortingsmeldingen bør gripe fatt i.

Første problemstilling er : *«Hvilke endringer i system og regelverk er nødvendig for å gjøre opplæring mer tilgjengelig og tilrettelagt for brukerne og mer rettet inn mot at den enkelte skal kunne oppnå en varig tilknytning til arbeidslivet?»*

1. Ungdom i alder 21-24 år, som har brukt opp sin lovfestede rett til videregående opplæring

I henhold til opplæringslovens § 3-1 har ungdom rett til videregående opplæring innenfor en frist på 5 år fra det året de starter. Selv om retten kan gjelde helt fram til året de fyller 24 år, har de fleste brukt opp ungdomsretten ved 21 års alder.

Voksne som har fylt 25 år får rett til videregående opplæring dersom de ikke har fullført videregående opplæring tidligere, jf. opplæringslova § 4A-3.

I følge forskrift til opplæringslova § 6-48 skal fylkeskommunen også gi tilbud til voksne som ikke har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 4A-3. Opplæringslova § 4-A3 definerer «vaksne frå og med det året dei fyller 25 år».

Opplæringslova § 3-1 sier at «Ungdom med rett til videregående opplæring etter paragrafen her kan, etter søknad og når det ligg føre særlege grunnar, i staden få videregående opplæring etter § 4A-3.» Dette gjelder ungdom *med ungdomsrett*.

Det vil si at ungdom i aldersgruppen 21-24 år som har brukt opp ungdomsretten, ikke har anledning til å få tilbud etter § 4 A-3. Dette mener vi er en urimelig begrensning. Ungdom i denne aldersgruppa identifiserer seg ofte mer med voksne enn med ungdom.

Østlandssamarbeidet ønsker derfor en drøfting og avklaring av regelverket knyttet til ungdom i aldersgruppa 21 – 24 år uten ungdomsrett og deres mulighet for opplæring etter opplæringslovas § 4A-3.

Andre problemstilling gjelder *språk - krav / manglende krav*

2. Behov for norskferdigheter m.v. ved inntak til videregående opplæring for voksne

Voksenopplæringsgruppa i Østlandssamarbeidet har i flere år drøfta problematikk rundt språk-krav / manglende språk-krav ved inntak til vgo for voksne. Erfaringer er at flere av de minoritetsspråklige som søker videregående opplæring for voksne, ikke har tilstrekkelige norskferdigheter som kreves for å gjennomføre en realkompetansevurdering og/eller opplæring.

Fylkeskommunene har slik regelverket er i dag ingen mulighet for å sette krav om norskkunnskap, verken skriftlig eller muntlig. Deltakere i videregående opplæring for voksne har ikke noen lovfestet rett på særskilt tilrettelagt språkopplæring eller spesialundervisning. Vi kan både veilede og anbefale at kandidaten venter med videregående opplæring til vedkommende har lært seg bedre norsk, men er forpliktet til å gi tilbud om opplæring dersom kandidaten selv vil i gang med opplæringen.

Det kan også diskuteres om engelsk fremdeles skal være fremmedspråk-krav for alle, ut fra at mange innvandrere allerede er flerspråklig, men kan andre språk enn engelsk. Innvandrere som skal bo og arbeide i Norge trenger først og fremst å lære norsk. For de aller fleste vil det å lære ett fremmedspråk godt nok være en stor nok utfordring, som de bør kunne konsentrere seg om.

Noen av disse kandidatene har dessuten behov for finansiell støtte fra Lånekassen, og hvis de stryker (på grunn av språkkunnskaper) får det også økonomiske konsekvenser.

Østlandssamarbeidet ønsker en drøfting av at krav kan settes om norskferdigheter for inntak til videregående opplæring for voksne, og en drøfting av krav om engelsk som fremmedspråk for alle.

Tredje problemstilling gjelder *opplæring i hjemlandet som ikke gir uttelling i Norge*.

3. Rett til videregående for innvandrere med en fullført videregående i hjemlandet som ikke gir yrkeskompetanse eller studiekompetanse i Norge.

Mange innvandrere har fullført videregående opplæring i hjemlandet, uten at denne blir godkjent i Norge. Utdanningsdirektoratet har slått fast at voksne som har fullført videregående opplæring i sitt hjemland, ikke har rett til opplæring etter opplæringsloven § 4A-3, selv om de ikke oppnår yrkes – eller studiekompetanse i Norge. Dette gjelder både de som kan og ikke kan dokumentere sin skolegang. Det finnes heller ingen godkjenningssordninger for de som kommer med fag- og yrkeskompetanse fra utlandet. Det er derfor så å si umulig for en som har 12 års skolegang fra før å få en yrkesutdanning i Norge, og de blir utestengt fra et arbeidsmarked som i større grad enn før etterspør fagkompetanse.

Østlandssamarbeidet ønsker at Stortingsmeldingen skal drøfte om voksne med fullført videregående som ikke gir studiekompetanse i Norge bør gis rett til realkompetansevurdering i fagene til studiespesialisering, slik at de gis en mulighet til studiekompetanse i Norge. De bør også få rett til å gjennomgå en realkompetansevurdering av medbrakt formell og uformell kompetanse i yrkesfag.

Fjerde problemstilling gjelder *valg, feilvalg og behov kvalifisert rådgivning*.

4. Rett til rådgivning for voksne som søker videregående opplæring og realkompetanse.

Rett til rådgivning innen utdanning og karriereveiledning for voksne er ikke hjemlet i lov. Mangel på kvalifisert rådgivning og karriereveiledning fører til at mange voksne tar feil valg, deres medbrakte kompetanse blir foreldet og de oppnår ikke en sluttkompetanse som kan omsettes på arbeidsmarkedet. Det blir da tilfeldig hvor og når voksne får mulighet til å orientere seg i opplæringstilbudene. All opplæring som tilbys voksne skal tilpasses den enkeltes behov og skal bygge på tidligere kompetanse. Det er flere veier som fører til fag/svennebrev, og fagfeltet er bredt og komplekst. En kartlegging av den voksnes bakgrunn etterfulgt av kvalifisert rådgivning er en forutsetning å kunne orientere seg om realkompetansevurdering, fagopplæring, privatistordninger, yrker mm.

Det bør innføres en rett til kvalifisert rådgivning som et tilbud til voksne.

Østlandssamarbeidet ønsker at Stortingsmeldingen skal drøfte rett til kvalifisert rådgivning som et tilbud for voksne.

.....